

DE RECHTEN VAN BOER•INN•EN

EN ANDERE MENSEN DIE OP HET PLATTELAND WERKZAAM ZIJN

Verklaring voor de rechten van boeren en boerinnen

La Via Campesina

Boeren en Boerinnen hebben wereldwijd een internationaal verdrag nodig over de rechten van de boer•inn•en

Deze tekst is een eerste stap naar de officiële verklaring van de rechten van de boeren en boerinnen. Opgemaakt door Via Campesina in maart 2009. Het geeft een klare kijk op de problematiek en noden van de boerenlandbouw. Deze vertaling naar het Nederlands kwam tot stand met de hulp van vrijwilligers van Boerenforum uit Vlaanderen en Toekomstboeren uit Nederland.

Het officiële document, **73/165, United Nations Declaration on the Rights of Peasants and Other People Working in Rural Areas** kan je terug vinden via deze link: <https://undocs.org/en/A/RES/73/165>.

De vertaling naar het nederlands kan je vinden op deze link:
<http://toekomstboeren.nl/peasant-rights-declaration/>

I. Inleiding

Bijna de helft van de mensen in de wereld zijn boer•in. Zelfs in de hoogtechnologische wereld eten mensen voedsel dat geproduceerd werd door boer•inn•en. Kleinschalige landbouw is niet zomaar een economische activiteit; het betekent leven voor vele mensen. De veiligheid van de bevolking hangt af van het welzijn van boer•inn•en en van duurzame landbouw. Om het menselijk leven te beschermen, is het belangrijk om de rechten van boeren en boerinnen te respecteren, te beschermen en te eerbiedigen. In onze huidige leefwereld zijn de aanhoudende schendingen van de boerenrechten een bedreiging voor het menselijk leven.

II. Schendingen van de Rechten van Boeren en Boerinnen

- Miljoenen boer•inn•en werden gedwongen om hun landbouwgrond te verlaten door landroof die werd vergemakkelijkt door nationale overheden en/of het leger. Boer•inn•en worden hun land ontnomen voor de ontwikkeling van grote industriële of infrastructurele projecten, ontginningsindustrieën zoals mijnbouw, toeristische complexen, speciale economische zones, supermarkten en plantages met gewassen die snel geld opbrengen. Daardoor wordt grond steeds meer geconcentreerd in enkele handen.

- De staten verwaarlozen de landbouwsector en de boer•inn•en krijgen onvoldoende inkomsten uit hun landbouwproductie.
- Monoculturen met productie van agrobrandstoffen en andere industriële toepassingen worden gepromoot ten gunste van de agro-industrie en het grensoverschrijdende kapitaal; dit heeft verwoestende gevolgen voor bossen, water, het milieu en het economische en sociale leven van boer en boerin.
- Er is toename van militarisering en van het aantal gewapende conflicten op het platteland met ernstige gevolgen voor de burgerrechten van boer•inn•en.
- Als ze hun land verliezen, verliezen gemeenschappen ook hun vormen van zelfbestuur, soevereiniteit en culturele identiteit.
- Voedsel wordt meer en meer gebruikt voor speculatieve doeleinden.
- De strijd van de boeren en boerinnen wordt gecriminaliseerd.
- Slavenarbeid, dwangarbeid en kinderarbeid komen nog steeds voor in plattelandsgebieden.
- De rechten van vrouwen en kinderen worden het meest aangetast. Vrouwen zijn het slachtoffer van psychologisch, fysisch en economisch geweld. Ze worden gediscrimineerd bij toegang tot land en productiemiddelen, en gemarginaliseerd in de besluitvorming.
- Boere•inn•en hebben veel lokale zaden verloren. De biodiversiteit wordt vernietigd door het gebruik van chemische meststoffen en sproeistoffen, hybride zaden en genetisch gemodificeerde organismen, ontwikkeld door multinationals.
- De toegang tot gezondheidszorg en onderwijs neemt af in plattelandsgebieden en de politieke rol van boer•inn•en in de samenleving wordt ondermijnd.
- Als gevolg van deze schendingen van de boer•inn•enrechten leven miljoenen boeren en boerinnen vandaag in hongersnood en lijden ze aan ondervoeding. Dit komt niet omdat er niet genoeg voedsel is in de wereld, maar omdat de voedselvoorraden worden gedomineerd door multinationals. Boer•inn•en worden gedwongen om te produceren voor export in plaats van voedsel te produceren voor hun gemeenschappen.
- De crisis in de landbouwsector veroorzaakt migratie en de massale ontheemding en verdwijning van boer•inn•en en inheemse volkeren.

III. Het beleid van het neoliberalisme werkt de schendingen van de Rechten van Boeren en Boerinnen in de hand

De schendingen van de rechten van boer•inn•en lopen op door de toepassing van het neoliberale beleid dat wordt bevorderd door de Wereldhandelsorganisatie, Vrijhandelsakkoorden (FTAs), andere instellingen en vele regeringen zowel in het Noorden als in het Zuiden. De Wereldhandelsorganisatie en de Vrijhandelsakkoorden dwingen de openstelling van de markten en voorkomen dat landen hun binnenlandse landbouw beschermen en steunen. Zij dringen aan op de deregulering in de landbouw.

Regeringen van industrielanden en multinationals zijn verantwoordelijk voor dumpingpraktijken in de wereldhandel. Goedkoop gesubsidieerd voedsel overstroomt lokale markten waardoor boer•inn•en uit de handel worden gedwongen.

De Wereldhandelsorganisatie en andere instellingen forceren de introductie van GGO voedsel en het onveilige gebruik van groeihormonen in de vleesproductie. En ondertussen verhinderen ze via strenge hygiënische normen de verkoop van gezonde voedsel geproduceerd door boerenlandbouw.

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) heeft programma's voor structurele aanpassing geïmplementeerd (SAPs) waardoor de subsidies voor landbouw en sociale diensten drastisch zijn verlaagd. Landen werden gedwongen om staatsbedrijven te privatiseren en steunmechanismes in de landbouwsector te ontmantelen.

Nationale en internationale beleidsmaatregelen geven rechtstreeks of onrechtstreeks voorrang aan multinationals voor de productie en handel van voedsel. Multinationale netwerken (TNCs) oefenen ook biopiraterij uit en vernietigen genetische hulpbronnen en biodiversiteit die wordt gecultiveerd door boer•inn•en. De kapitalistische logica van de accumulatie heeft de boerenlandbouw ontmanteld.

IV. De strijd van de boeren en boerinnen om hun rechten te behouden en te beschermen

Geconfronteerd met deze realiteit strijden wereldwijd boer•inn•en om te overleven. Over in de wereld worden duizenden boerenleiders gearresteerd omdat ze vechten om hun rechten en behoud van hun broodwinning. Zij worden voor de rechter gedaagd door oneerlijke rechtssystemen; gevallen van massamoord, buitengerechterlijke executies, willekeurige arrestaties en detentie, politieke vervolging en intimidatie zijn algemeen verspreid.

De wereldwijde voedselcrisis in 2008 die aangewakkerd en verergerd werd door overheden en multinationals (die eenzijdig handelen vanuit hun eigenbelang en winst) toont duidelijk dat het niet lukt om de boerenrechten te verbeteren, te respecteren, te beschermen en te vervullen. Dit treft elke mens op deze wereld, zowel in industrielanden als in ontwikkelingslanden. Terwijl boeren en boerinnen hard werken om de duurzaamheid van zaden en voedsel te verzekeren, schaadt de schending van de boerenrechten het vermogen van de wereld om zichzelf te voeden.

De boerenstrijd is volledig toepasbaar op het kader van de internationale mensenrechten, deze omvat instrumenten en thematische mechanismen van de Mensenrechtenraad. Zij hebben betrekking op het recht op voedsel, huisvestingsrechten, toegang tot water, recht op gezondheid, mensenrechtenverdedigers, inheemse volkeren, racisme en rassendiscriminatie, vrouwenrechten. Deze internationale instrumenten van de VN zijn niet sluitend en zijn niet in staat schendingen van de mensenrechten te verhinderen, en vooral de rechten van de boer•inn•en. We zien enkele beperkingen in het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (ICESCR) als een instrument om de rechten van de boer•inn•en te beschermen. Ook het Handvest van de Boer•in, opgesteld door de VN in 1978, kon boer•inn•en niet beschermen tegen het internationaal liberaliseringsbeleid. De andere internationale verdragen, die ook betrekking hebben op de rechten van boer•inn•en, kunnen ook niet geïmplementeerd worden. Deze verdragen

omvatten: Conventie 169 van de IAO, Artikel 8-J van het Verdrag inzake Biodiversiteit, Punt 14.60 van Agenda 21, en het Protocol van Cartagena.

V. De Boeren en Boerinnen hebben een Internationaal Verdrag over de Rechten van Boer•inn•en nodig

Vanwege de beperkingen van deze verdragen en resoluties is het belangrijk om een internationaal instrument te creëren die de boerenrechten respecteert, beschermt, vervult en handhaaft – het Internationaal Verdrag over de Rechten van Boer•inn•en (ICRP). Er zijn reeds verdragen om kwetsbare groepen te beschermen, zoals inheemse volkeren, vrouwen, kinderen en gastarbeiders. Het Internationaal Verdrag over de Rechten van Boeren•inn•en (ICRP) zal de waarden van de boerenrechten verwoorden, die zullen moeten gerespecteerd, beschermd en vervuld worden door regeringen en internationale instellingen. Het zal worden aangevuld met facultatieve protocollen om de uitvoering ervan te garanderen.

Tijdens de Regionale Conferentie over de Rechten van Boer•inn•en in april 2002, formuleerde Via Campesina de Verklaring van de Rechten van Boer•inn•en via een proces van een reeks activiteiten, waaronder de Workshop over de Rechten van Boeren en boerinnen in Medan North Sumatra in 2000, de Conferentie van Landbouwhervorming in Jakarta april 2001, de regionale Conferentie over de Rechten van Boer•inn•en gehouden in Jakarta april 2002 en de Internationale Conferentie van via Campesina, ook gehouden in Jakarta, in juni 2008. De tekst van de verklaring is bij dit document gevoegd. Het zou de basis moeten vormen van het Internationaal Verdrag over de Rechten van Boer•inn•en (ICRP), uit te werken door de Verenigde Naties, met de volledige medewerking van Via Campesina en andere vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld.

We kijken uit naar de steun van de mensen die betrokken zijn bij de boerenstrijd en de bevordering en de bescherming van de rechten van boer en boerin.

Verklaring van de Rechten van Boeren en boerinnen

Over de hele wereld hebben boeren en boerinnen nood aan een internationale verklaring over de rechten van boer•inn•en.

- **De verklaring**

Bevestigende, dat boeren en boerinnen, gelijkwaardig zijn aan alle andere mensen en, bij het uitoefenen van hun rechten, vrij zouden moeten zijn van elke vorm van discriminatie, zoals discriminatie op basis van ras, huidskleur, geslacht, taal, religie, politieke of andere opvatting, nationaliteit of sociale afkomst, eigendom, rijkdom, geboorte of andere status.

Benadrukkende, dat de staten in het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten de verantwoordelijkheid nemen om het recht op een adequate

levensstandaard voor ons en onze familie te verzekeren, met inbegrip van het recht op voedsel en ons recht om vrij te zijn van honger via een werkelijke landbouwhervorming.

Erkende, dat de Universele Verklaring van de Mensenrechten, het Internationale Verdrag voor economische sociale en culturele rechten en het internationale verdrag inzake burgerlijke en politieke rechten, evenals de Verklaring van Wenen en het Actieprogramma, het universele karakter, de ondeelbaarheid en de onderlinge afhankelijkheid van alle mensenrechten bevestigen, zowel burgerlijk, cultureel, economisch, politiek als sociaal.

Benadrukkende, dat volgens de verklaring van de Verenigde Naties inzake de Rechten van Inheemse Volkeren, alle inheemse bevolkingsgroepen, boer•inn•en inbegrepen, het recht hebben op zelfbeschikking en dat ze dankzij dit recht hun politieke status vrij kunnen bepalen en hun economische, sociale en culturele ontwikkeling vrij kunnen nastreven, omdat ze het recht hebben op autonomie of zelfbestuur in alles wat met hun interne en lokale belangen te maken heeft, evenals manieren om hun autonome functies te financieren.

Onthoudende, dat vele boeren en boerinnen over de hele wereld doorheen hun geschiedenis hebben gevochten voor de erkenning van de rechten van boer•inn•en en voor een rechtvaardige en vrije samenlevingen.

Overwegende, dat de huidige omstandigheden in de landbouw het leven van boer•inn•en bedreigen, het milieu schaden, de productiviteit van boer•inn•en en hun levensonderhoud verlagen.

Overwegende, dat de levensomstandigheden van boer•inn•en verslechteren omdat regeringen hen uitsluiten van politieke besluitvorming, omdat militaire en/of paramilitaire groeperingen ingezet worden om boer•inn•en te verdrijven, en multinationals toegelaten worden om natuurlijke hulpbronnen te exploiteren.

Overwegende, dat de kapitalistische globalisering die door bepaalde internationale akkoorden werd opgedrongen, een negatieve impact heeft gehad op de boerenlandbouw.

Overwegende, dat boer•inn•en strijden met hun eigen hulpbronnen en met andere groepen die steun bieden aan de vraag van boer•inn•en om leven, milieubescherming en een hogere productiviteit.

Overwegende, dat de voedselsystemen in de wereld steeds meer geconcentreerd zijn in de handen van enkele multinationals.

Overwegende, dat boeren en boerinnen een specifieke sociale en kwetsbare groep vormen, waardoor het realiseren van de rechten van boer•inn•en bijzondere maatregelen vergen

zodat de mensenrechten van boer•inn•en zoals verankerd in de internationale wetgeving rond mensenrechten, werkelijk gerespecteerd, beschermd en vervuld worden.

Erkennende, dat kleinschalige boerenlandbouw, visvangst, en veeteelt mee de klimaatcrisis kunnen verlichten en een duurzame voedselproductie voor iedereen kunnen verzekeren.

Herinnerende, aan de staten dat ze ze moeten voldoen aan al hun verplichtingen zoals die van toepassing zijn op boer•inn•en onder internationale verdragen, in het bijzonder die met betrekking tot mensenrechten, en deze toepassen in overleg en samenwerking met de boer•inn•en.

Gelovende, dat deze Verklaring een noodzakelijke stap voorwaarts betekent voor de erkenning, bevordering en bescherming van de rechten en vrijheden van boer•inn•en, met inbegrip van het uitwerken en aannemen van een Internationale Overeenkomst inzake de Rechten van Boer•inn•en.

Erkennende en bevestigende, dat boeren en boerinnen zonder gediscrimineerd te worden, aanspraak kunnen maken op alle mensenrechten die in het internationaal recht erkend worden.

Wordt de Verklaring inzake de Rechten van Boer•inn•en als volgt plechtig aangenomen:

I. Definitie van boer•inn•en: rechthebbenden

Een boer is een man of vrouw van het platteland, die een directe en bijzondere relatie heeft met de grond en de natuur door het produceren van voedsel en/of andere landbouwproducten. Boer•inn•en bewerken zelf het land, rekenen voornamelijk op arbeid in familieverband en andere kleinschalige vormen van georganiseerde arbeid. Boer•inn•en maken traditioneel deel uit van lokale gemeenschappen en zorgen voor lokale landschappen en agro-ecologische systemen.

De term boer, boerin kan van toepassing zijn op elke persoon die te maken heeft met landbouw, veeteelt, veehouderij, handenarbeid gerelateerd aan landbouw of een verwant beroep in landelijk gebied. Zo ook inheemse bevolkingsgroepen die op het land werken. De term boer, boerin is ook van toepassing op landloze boer•inn•en. Volgens de definitie [1] van de FAO (Voedsel- en landbouworganisatie van de Verenigde Naties 1984), worden onderstaande bevolkingsgroepen beschouwd als landloos en ondervinden zij doorgaans moeilijkheden om in hun levensonderhoud te voorzien:

1. Huishoudens van landarbeiders die weinig of geen land bezitten;
2. Niet-agrarische huishoudens in landelijke gebieden, die weinig of geen land bezitten, en waarvan de leden verschillende activiteiten uitoefenen zoals visvangst, ambachten voor de lokale markt of dienstverlening;

3. Andere landelijke huishoudens van herders, nomaden, boer•inn•en die verschuivende teelten beoefenen, jagers en verzamelaars en mensen met een gelijkaardig levensonderhoud.

II. Rechten van boeren en boerinnen

1. Boeren en Boerinnen hebben gelijke rechten.
2. Boeren en Boerinnen hebben het recht om als groep of als individu, alle mensenrechten en fundamentele vrijheden te genieten, zoals erkend in het Charter van de Verenigde Naties, de Universele Verklaring van de Mensenrechten en de Internationale Mensenrechtenwetgeving.
3. Boeren en Boerinnen zijn vrij en gelijkwaardig aan alle andere volken en individuen en hebben het recht om vrij te zijn van elke vorm van discriminatie, bij het uitoefenen van hun rechten, in het bijzonder om vrij te zijn van discriminatie op basis van hun economische, sociale en culturele status.
4. Boeren en Boerinnen hebben het recht om actief deel te nemen aan beleidsontwerp, besluitvorming, toepassing en monitoring van elk project, programma of beleid dat betrekking heeft op hun grondgebied.

III. Recht op leven en op een adequate levensstandaard.

1. Boeren en Boerinnen hebben het recht op fysieke integriteit, om niet lastiggevalen, uitgezet, vervolgd, willekeurig gearresteerd en gedood te worden wegens het verdedigen van hun rechten.
2. Boerinnen hebben recht op bescherming tegen huiselijk geweld (fysiek, seksueel, verbaal en psychologisch).
3. Vrouwen hebben het recht om over hun eigen lichaam te beschikken en het gebruik van hun lichaam voor commerciële doeleinden te verwerpen. Alle vormen van mensensmokkel (vrouwen en kinderen) zijn onmenselijk en moeten veroordeeld worden.
4. Boeren en Boerinnen hebben het recht om in waardigheid te leven.
5. Boeren en Boerinnen hebben recht op aangepast, gezond, voedzaam en betaalbaar voedsel, en op het behouden van hun traditionele voedingscultuur.
6. Boeren en Boerinnen hebben recht op de hoogst bereikbare standaard van fysieke en mentale gezondheid. Daartoe hebben ze het recht op toegang tot medische dienstverlening en geneesmiddelen, zelfs al leven ze in afgelegen gebieden. Ze hebben eveneens het recht om traditionele geneeswijzen te gebruiken en te ontwikkelen.
7. Boeren en Boerinnen hebben het recht om een gezond leven te leiden, zonder getroffen te worden door de vervuiling van landbouwchemicaliën (zoals chemische

pesticiden en meststoffen die vruchtbaarheidsproblemen veroorzaken en moedermelk besmetten).

8. Boeren en Boerinnen hebben het recht te beslissen hoeveel kinderen ze willen hebben en welke contraceptiemethodes ze willen gebruiken.
9. Boeren en Boerinnen hebben het recht om hun seksuele en reproductieve rechten ten volle te realiseren.
10. Boeren en Boerinnen hebben recht op veilig water, transport, elektriciteit, communicatie en vrije tijd.
11. Boeren en Boerinnen hebben recht op onderwijs en vorming.
12. Boeren en Boerinnen hebben recht op een adequaat inkomen om hun basisbehoeften en die van hun families te vervullen.
13. Boeren en Boerinnen hebben recht op degelijke en aangepaste kledij en woonst.
14. Boeren en Boerinnen hebben het recht om hun eigen landbouwproductie te nuttigen en dit te gebruiken om tegemoet te komen aan de basisbehoeften van hun families, en het recht om hun landbouwproducten te verdelen onder andere mensen.
15. Het recht van Boeren en Boerinnen op leven en op de vervulling van hun basisbehoeften zou door de wet en door de overheid beschermd moeten zijn, met de bijstand en samenwerking van anderen, zonder enige vorm van discriminatie.

IV. Recht op land en grondgebied

1. Boeren en Boerinnen hebben recht op eigen land, collectief of individueel voor hun huisvesting en landbouw.
2. Boeren en Boerinnen en hun families hebben het recht om hun eigen land te bewerken en landbouwproducten te kweken, vee te telen, te jagen en verzamelen, en te vissen op hun grondgebied.
3. Boeren en Boerinnen hebben het recht om niet-productief land in handen van de overheid waarvan ze voor hun levensonderhoud afhankelijk zijn, te bewerken en te bezitten.
4. Boeren en Boerinnen hebben recht op veilig water en adequate sanitaire voorzieningen.
5. Boeren en Boerinnen hebben recht op water voor irrigatie en landbouwproductie in duurzame productiesystemen die door lokale gemeenschappen worden beheerd.
6. Boeren en Boerinnen hebben het recht om de waterbronnen in hun regio te beheren.
7. Boeren en Boerinnen hebben recht op overheidssteun in de vorm van faciliteiten, technologie en fondsen, om de waterbronnen te beheren.
8. Boeren en Boerinnen hebben het recht om de bossen te beheren, in stand te houden, en er gebruik van te maken.
9. Boeren en Boerinnen hebben het recht om alle vormen van landwinning en conversie voor economische doeleinden te verwerpen.

10. Boeren en Boerinnen hebben recht op loopbaan-zekerheid op het land en mogen niet met geweld van hun land en territorium verdreven worden.
11. Boeren en Boerinnen hebben recht op landbouwgrond dat geïrrigeerd kan worden om de voedselsoevereiniteit te verzekeren voor een groeiende bevolking.
12. Boeren en Boerinnen hebben het recht om baat te hebben bij landhervormingen. Landroof kan niet worden toegestaan. Land moet een sociale functie kunnen vervullen. Als het nodig is om gelijkwaardige toegang tot grond te kunnen garanderen zullen maxima aan oppervlakte voor grondbezit moeten worden ingesteld.
13. Boeren en Boerinnen hebben het recht om hun eigen politieke, legale, economische, sociale en culturele organisaties te behouden en te versterken, en behouden daarbij het recht om volwaardig deel te nemen, als zij dat willen, aan het politieke, economische, sociale, en culturele leven van de overheid.

V. Recht op zaden en traditionele kennis en praktijk van de boerenlandbouw

1. Boeren en Boerinnen hebben het recht om zelf te bepalen welke variëteiten van zaden zij willen gebruiken.
2. Boeren en Boerinnen hebben het recht om variëteiten te weigeren van planten die ze economisch, ecologisch, of cultureel onverantwoord vinden.
3. Boeren en Boerinnen hebben het recht om het industriële landbouw model af te wijzen.
4. Boeren en Boerinnen hebben het recht om hun lokale kennis van landbouw, visserij en veeteelt te bewaren en te ontwikkelen.
5. Boeren en Boerinnen hebben recht op het gebruik van landbouw-, visserij-, en veeteelt faciliteiten.
6. Boeren en Boerinnen hebben het recht om hun eigen producten, variëteiten, hoeveelheid, kwaliteit en vorm van landbouw, visserij, veeteelt te kiezen, individueel of gezamenlijk.
7. Boeren en Boerinnen hebben het recht op gebruik van eigen techniek of van de techniek die zij uitkiezen met als uitgangspunt het beschermen van menselijke gezondheid en milieu.
8. Boeren en Boerinnen hebben het recht om hun eigen boerenlandbouw variëteiten te produceren en te ontwikkelen en om hun zaden uit te wisselen, te doneren of te verkopen.
9. Boeren en Boerinnen hebben recht op voedselsoevereiniteit.

VI. Rechten op hulpmiddelen voor landbouw

1. Boeren en Boerinnen hebben het recht op fondsen van de overheid om boerenlandbouw te ontwikkelen.

2. Boeren en Boerinnen moeten toegang hebben tot leningen voor de ontwikkeling van hun landbouw activiteiten.
3. Boeren en Boerinnen hebben recht op het verkrijgen van materialen en middelen om te boeren.
4. Boeren en Boerinnen hebben recht op water voor irrigatie en landbouwproductie in duurzame productiesystemen georganiseerd door lokale gemeenschappen.
5. Boeren en Boerinnen hebben recht op vervoer- droog- en opslagfaciliteiten voor de afzet van hun producten.
6. Boeren en Boerinnen hebben recht om actief betrokken te worden in het plannen, formuleren, en beslissen over het budget voor de nationale en de lokale landbouw.

VII. Recht op informatie en landbouw techniek

1. Boeren en Boerinnen hebben recht op onpartijdige en evenwichtige informatie over kapitaal, markt, beleid, prijzen, technologieën, etc, gerelateerd aan boerenlandbouw.
2. Boeren en Boerinnen hebben recht op informatie over nationaal en internationaal beleid.
3. Boeren en Boerinnen hebben recht op technische assistentie, productiemiddelen en andere adequate technologie om hun productiviteit te verhogen, in een zodanig manier dat sociale culturele, en ethische waarden worden gerespecteerd.
4. Boeren en Boerinnen hebben recht op volledige en onpartijdige informatie over goederen en diensten en het recht om te beslissen wat en hoe ze willen produceren en consumeren.
5. Boeren en Boerinnen hebben recht op adequate informatie op nationaal en internationaal niveau over het beschermen van genetische bronnen.

VIII. Vrijheid om prijs en markt van landbouw producten te bepalen

1. Boeren en Boerinnen hebben het recht om voorrang te geven aan landbouw productie voor de behoefte van hun gezinnen en de maatschappij.
2. Boeren en Boerinnen hebben het recht om hun producten te bewaren om te kunnen voorzien in de basis behoeften van henzelf en die van hun gezinnen.
3. Boeren en Boerinnen hebben het recht om traditionele boerenmarkten te organiseren.
4. Boeren en Boerinnen hebben het recht op een faire prijs voor hun producten die hun welvaart zal brengen.
5. Boeren en Boerinnen hebben het recht om de prijs te bepalen, individueel of gezamenlijk.
6. Boeren en Boerinnen hebben recht op een rechtvaardige beloning voor hun werk, zodanig dat aan de basisbehoefte van henzelf en hun gezinnen kan worden voldaan.
7. Boeren en Boerinnen hebben recht op een rechtvaardige prijs voor hun producten.

8. Boeren en Boerinnen hebben recht op een rechtvaardig kwaliteitsbeoordelingssysteem van hun producten, landelijk en/of internationaal.
9. Boeren en Boerinnen hebben het recht om vanuit de gemeenschap hun afzetkanalen te ontwikkelen om voedselsoevereiniteit te waarborgen.

IX. Recht om de boerenlandbouw waarden te beschermen

1. Boeren en Boerinnen hebben recht op erkenning en bescherming van hun cultuur en lokale landbouw waarden.
2. Boeren en Boerinnen hebben het recht om lokale landbouwkennis te ontwikkelen en in stand te houden.
3. Boeren en Boerinnen hebben het recht om ingrepen die lokale landbouw-waarden kunnen aantasten te verwerpen.
4. Boeren en Boerinnen hebben het recht om, als individu en als gemeenschap, gerespecteerd te worden in hun spiritualiteit.

X. Recht op biologische diversiteit

1. Boeren en Boerinnen hebben het recht om de bio-diversiteit te beschermen en bewaren.
2. Boeren en Boerinnen hebben het recht om bio-diversiteit aan te planten, te ontwikkelen, en te behouden, zowel individueel als gezamenlijk.
3. Boeren en Boerinnen hebben het recht om patenten te verwerpen die bio-diversiteit, inclusief planten, voeding, en medicijnen, in gevaar kunnen brengen.
4. Boeren en Boerinnen hebben het recht om intellectueel eigendomsrecht van goederen, diensten, hulpbronnen, en kennis die behoren tot, worden onderhouden, ontdekt, ontwikkeld of geproduceerd door de lokale gemeenschap te verwerpen. Zij kunnen niet gedwongen worden om deze intellectuele eigendomsrechten te implementeren.
5. Boeren en Boerinnen, individueel of als gemeenschap, hebben het recht om genetische en biologische diversiteit te behouden, uit te wisselen, en bewaren als rijkdom aan hulpbronnen van de lokale gemeenschap en van de inheemse gemeenschap.
6. Boeren en Boerinnen hebben het recht om certificering systemen opgezet door multinationals te weigeren. Lokale waarborging systemen georganiseerd door boerenorganisaties met ondersteuning van de overheid moeten worden bevorderd en beschermd.

XI. Recht op bescherming van het milieu

1. Boeren en Boerinnen hebben recht op een schone en gezonde omgeving.
2. Boeren en Boerinnen hebben het recht om het milieu te beschermen volgens hun kennis.
3. Boeren en Boerinnen hebben het recht om alle vormen van exploitatie die milieuschade veroorzaakt te verwerpen.
4. Boeren en Boerinnen hebben het recht om klacht in te dienen en compensatie te eisen voor milieuschade.
5. Boeren en Boerinnen hebben recht op herstel van ecologische schade en onteigening van hun grondgebieden, uit het verleden en het heden.

XII. Vrijheid van vereniging, mening en expressie

1. Boeren en Boerinnen hebben recht op vrijheid van zich te verenigen met anderen en hebben het recht om hun mening te uiten overeenkomstig hun tradities en cultuur, ook door middel van claims, petitie's, en bewegingsopbouw, op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal niveau.
2. Boeren en Boerinnen hebben het recht om onafhankelijke boerenorganisaties, vakbonden, coöperaties, of iedere andere organisatie of vereniging ter behartiging van hun belangen op te richten en daarvan lid te worden.
3. Boeren en Boerinnen, individueel of gezamenlijk, hebben het recht zich te uiten in hun lokale gewoontes, taal, lokale cultuur, religies, culturele literatuur en lokale kunst.
4. Boeren en Boerinnen hebben het recht om niet gecriminaliseerd te worden voor hun claims en strijd.
5. Boeren en Boerinnen hebben het recht om weerstand te bieden aan onderdrukking en om zich te wenden tot geweldloze directe actie om hun rechten te beschermen.

XIII. Recht op toegang tot rechtspraak

1. Boeren en Boerinnen hebben recht op effectieve oplossingen in het geval van het schenden van hun rechten. Ze hebben recht op een eerlijk rechtssysteem, op effectieve en niet-discriminerende toegang tot rechtspraak en op juridische hulp.
2. Boeren en Boerinnen hebben er recht om niet gecriminaliseerd te worden voor hun claims en hun strijd.
3. Boeren en Boerinnen hebben recht geïnformeerd te worden en hebben recht op juridische hulp.

73/165, Verklaring van de Verenigde Naties over
DE RECHTEN VAN BOER•INN•EN
en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn

Art. 1 - Definitie van boerenlandbouw, boeren en mensen die in landelijke gebieden werken

Art. 2 - Algemene verplichtingen van de staten

Art. 3 - Ontwikkeling, gelijkheid en non-discriminatie

Art. 4 - Rechten van boerinnen en vrouwen die in landelijke gebieden werken

Art. 5 - Recht op toegang tot natuurlijke hulpbronnen

Art. 6 - Recht op leven, vrijheid en veiligheid van de persoon

Art. 7 - Vrijheid van verkeer

Art. 8 - Vrijheid van gedachte, mening en meningsuiting

Art. 9 - Vrijheid van vereniging

Art. 10 - Recht op participatie

Art. 11 - Recht op informatie met betrekking tot productie, marketing en distributie

Art. 12 - Toegang tot de rechtspraak

Art. 13 - Recht op werk

Art. 14 - Recht op veilige en gezonde arbeidsomstandigheden

Art. 15 - Recht op fatsoenlijk voedsel

Art. 16 - Recht op een fatsoenlijke levensstandaard, op een correct inkomen, bestaansmiddelen en productiemiddelen

Art. 17 - Recht op toegang tot grond en andere natuurlijke hulpbronnen

Art. 18 - Recht op een veilige, zuivere en gezonde omgeving

Art. 19 - Recht op zaden

Art. 20 - Recht op biodiversiteit

Art. 21 - Recht op water en volksgezondheid

Art. 22 - Recht op sociale zekerheid

Art. 23 - Genotsrecht op hoogst haalbare standaard voor lichamelijke en geestelijke gezondheid

Art. 24 - Recht op geschikte huisvesting

Art. 25 - Recht op onderwijs en opleiding

Art. 26 - Culturele rechten en traditionele kennis

Art. 27 - Verantwoordelijkheid van de Verenigde Naties en andere internationale organisaties

Art. 28 - Algemeen

www.eurovia.org